

114160

U t d r a g

i høyesterettssak (mortifikasjonssak) S.nr. 67/1955:

Den ankende part: Direktør Alexander Christiansen, Oslo.

Prosessfullmektig: H.r.advokat J. B. Hjort.

Ankenotpart: Direktør Olav Strand, Porsgrunn.

Prosessfullmektig: H.r.advokat Sven Arntzen.

I n n h o l d :

			<u>Side</u>
1944 mai	10.	P.M. fra Alexander Christiansen til "minister" Alf Whist	1
1945 mai	8.	Brev fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap til h.r.advokat Georg Lous	2
1945 mai	11.	Brev fra h.r.advokat Georg Lous til politimesteren i Oslo og Aker	3
1945 mai	14.	Brev fra direktør O. Strand til politimesteren i Telemark	3
1945 nov.	1.	Rapport til Oslo politikammer (Lands- svikavdelingen)	4
1945 nov.	20.	Påtegningssskriv fra Oslo politikammer til Oslo forhørsrett	8
1946 feb.	12.	Påtegningssskriv fra Oslo politikammer til statsadvokatene i Oslo	9
1947 feb.	8.	Påtegningssskriv fra Oslo politikammer til statsadvokatene i Oslo	11
1949 mars	16.	Påtegningssskriv fra statsadvokat Karl Lous til Riksadvokaten	13
1950 juli	7.	Oslo politikammers forelegg mot Alexander Christiansen	16

	<u>Side</u>
1954 juni 28. Forliksklage til Porsgrunn for- liksråd med påtegning	18
1954 juli 10. Stevning til Porsgrunn byrett	18
1954 nov. 15. Forliksklage til Porsgrunn for- liksråd med påtegning	19
1955 feb. 14. Påstandsskrift fra h.r.advokat J.B. Hjort	19
1955 feb. 22. Rettsbok for Porsgrunn byrett	21
1955 feb. 25. Porsgrunn byretts <u>dom</u>	22
1955 mars 7. Ankeerklæring til Høyesterett	30 <i>13</i>
1955 mars 24. Prosesskrift til Høyesteretts Kjøre- målsutvalg	36
1955 mai 9. Høyesteretts Kjøremålsutvalg henviser anken til Høyesterett	38

1944, mai 10. Av P.M. fra Alexander Christiansen til
"minister" Alf Whist vedrørende tvist om ledelsen i
Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap.
(Byrettens dok. 1 ad 14)

Konklusjon:

I de to år SKK har hatt ledelsen i PEA's styre har det vist seg at dets representanter med alle maktmidler søker å fremme SKK's interesser på bekostning av PEA. Det er en uholdbar ordning at SKK har flertall i PEA's styre med sin adm.direktør som formann. Det er i strid med forutsetningene for SKK's erhvervelse av aksjemajoriteten, og prisgir PEA og dets funksjonærer til SKK's nåde, idet det er styret som etter vedtektene handler i alle selskapets anliggender og ansetter og avskjediger det funksjonærer. At SKK's adm.direktør vil være formann i styret for å kunne utnytte maktovertagelsen, har han bevist ved å fjerne den adm.direktør fra styret, og ved å sabotere PEA's virksomhet overfor Reichskommissar og departementet. Ved trusler om å sørge for at styret, det vil si: SKK's flertall, uttaler sin misbilligelse med adm.direktør, sørger han for en plattform til sitt neste skritt, at styret avskjediger adm.direktør. SKK bedyret i voldgiftssaken at det ikke var hensikten å fjerne den adm.direktør fra styret, men de gjorde det likesom de vil fjerne enhver hindring for uinnskrenket maktutøvelse.

Oslo, den 10. mai 1944.

Alex. Christiansen.

1945, mai 8. B r e v fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap til h.r.advokat Georg Lous, Oslo. (Byr.dok. 1 ad 12)

Herved tillater vi oss å anmode Dem om på våre vegne snarest mulig å foreta det nødvendige for å utvirke beslagleggelse av arkivet tilhørende Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S i P.E.A.s kontor i Oslo og likeledes direktør Alex. Christiansens private forretningsarkiv.

Vårt selskap er innhaver av aksjemajoriteten i P.E.A. og vi mener å ha god grunn til å frykte for at disse arkiv kan bli helt eller delvis tilintetgjort for å fjerne bevislighet for ulovligheter som er foregått under okkupasjonen.

Som eksempel på slike ulovligheter skal vi nevne en lovstridig innkallelse av generalforsamling i bedriften 23. april i år, ulovlig forandring av vedtektene for P.E.A. og ulovlige valg. Videre skal nevnes at herr Christiansen i brev til minister Whist har beskyldt formannen i P.E.A.s styre (vårt selskaps administrerende direktør) for å ha "sabotert P.E.A.s virksomhet overfor Reichskommissar og Departement". Da P.E.A. er en bedrift som av okkupanten ble betraktet som meget krigsviktig er dette en beskyldning mot en landsmann av den art at om den hadde ført fram ville den ha medført dødsstraff for P.E.A.s styreformann.

For dette forhold inngis det samtidig hermed politianmeldelse på herr Christiansen fra direktør Strands side, bilagt ekstraktutskrift av herr Christiansens brev til herr Whist.

For Skiensfjordens kommunale Kraftselskap

H.E.Kjølseth (sign.)
Formann i det av N.S. avsatte
styre i kraftselskapet.

O.Strand (sign.)
Adm.Direktør.

1945, mai 11. B r e v fra h.r.advokat Georg Lous til politimesteren i Oslo og Aker. (Byr.dok. 2 ad 12)

Vedlagt tillater jeg mig å oversende en skrivelse av 8. ds. fra Skiensfjordens komm. Kraftselskap.

Jeg kjenner selv til de ulovlige overgrer som direktør Christiansen med det såkalte Innenriksdepartements hjelp har foretatt. Jeg antar at såvel hans eget som Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S arkiver inneholder ting av interesse.

1945, mai 14. B r e v fra direktør O. Strand til politimesteren i Telemark. (Byr.dok. 3 ad 16)

Vedlagt tillater jeg meg å oversende avskrift av et brev datert 12. mai 1944 fra direktør Alex. Christiansen, Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S, Oslo, til minister Alf Whist, samt avskrift av konklusjonen på et P.M. av 10. s.md. som medfulgte brevet til herr Whist. Som det fremgår av denne konklusjon fremsetter herr Christiansen her beskyldninger mot meg om "å sabotere P.E.A.s virksomhet overfor Reichskommissar og departementet". P.E.A. var som bekjent av de tyske myndigheter ansett for en meget krigsviktig industri.

Hva herr Christiansen sikter til har jeg ikke kjennskap til, men noen tid tidligere hadde jeg vært innkalt til Stortinget til en tysk major hvis navn jeg ikke erindrer, for å stå til rette for at reparasjonene av vår transformatorstasjon ved P.E.A. etter bombeangrepet 24. juli 1943 ikke hadde gått så raskt som tyskerne ønsket. Herunder ble det fremsatt en halvveis beskyldning om sabotasje, og for så vidt var det riktig nok at reparasjonen var lagt an på en slik måte at den tok vesentlig lenger tid enn det ville vært nødvendig. Da jeg

(14/5 1945. Brev fra dir.O.Strand
til politimesteren i Telemark).

skulle inn til vedkommende tyske major, kom direktør Christiansen ut av døren. Det er mulig at det er denne sak herr Christiansen har forsøkt å ta opp igjen gjennom denne sin beskyldning mot meg.

Herr Christiansens ekspedisjon til herr Whist inneholdt en rekke andre grove beskyldninger mot meg, men disse er av den art at behandlingen nærmere hører hjemme i P.E.A.s og Kraftselskapets styrer.

Imidlertid finner jeg beskyldningen om sabotasje fremsatt mot en landsmann under de da rådende forhold for så graverende at jeg har villet gjøre våre myndigheter bekjent med den.

1945, november 1 R a p p o r t til Oslo Politikammer,
(Landssvikavdelingen), avgitt av kriminalkonstabel
Gylder, CD-avdelingen. (Byr.dok. 29 ad 16)

Den 1. november 1945 avhørt i Ilebu Fengsel,
Alexander Christiansen, f. 25/11 1878 i Drammen.
Døpt i Strømsø Kirke og konfirmert i Trefoldighetskirken, Oslo. Tilhører statskirken. Norsk statsborger.
Far: Fhv. kjøpmann Olaf Christiansen, døde 1897 og
mor: Ragnhild Christiansen, født Hagen, døde 1913.
Ingen søsken. 3 brødre, som alle er døde.
Gift med Luise Dahll 1911. 5 barn. 1 sønn og 4 døtre.
Ingen i familien medlemmer av N.S. Selv medlem av N.S.
fra oktober 1941. Imidlertid trakk han sin innmeldelse
tilbake kort tid etter, fordi det ble bestemt at fri-
murere ikke hadde adgang til partiet. Meldte seg påny
inn muntlig til lagføreren i Ullern Lag.

(1/11 1945. Rapport til Oslo Politikammer
avgitt av kriminalkonstabel Gylder)

Dette var engang på våren 1942.

Formue visstnok 250.000.- etter siste skattelikning.
Inntekt siste år omlag 42.000.- kr. Forsørger kone og
2 barn. Bor: Ullernborg, Ullernvn. 22, Ullern.

Avtjente sin verneplikt omlag 1900 - 1901 i Ingeniør-
våpnet. Nøytralitetsvakt 1915 under forrige verdens-
krig. Sier seg tidligere hverken tiltalt eller straffet.
Kjenner opplysningsplikten for politiet.

Formant og forklarer

at han i 1913 stiftet Porsgrund Elektrometallurgiske A/S og
overtok stillingen som adm.direktør i 1917. Som sådan har
han sittet helt til krigen sluttet. Ved siden herav har han
sittet som dommer i Arbeidsretten siden 1. jan. 1922 til
krigens slutt. Han har vært dommer i de tvungne voldgifts-
retter fra 1922 og utover. Dessuten dommer i en rekke frivil-
lige voldgiftsretter på det industrielle område. Også opp-
nevnt som fast dommer i den tekniske voldgiftsrett. Videre
har hatt et hverv som medlem av riksforsikringens appell-
kommisjon. Dette siste hvervet virket han i i to perioder i
1920-årene. Fra 1927 har han sittet som medlem i Polyteknisk
Forenings styre til krigens opphør. Videre l.representant for
Ullern i Aker Formannskap fra 1. januar 1938 til Herredsstyr-
et ble oppløst under krigen. Av private gjøremål har han hatt
en hel rekke stillinger. Utdannelse: Realartium 1896 og byg-
ningsingeniør fra Christiania Tekniske Skoler og uteksaminert
bergingeniør, Freiberg i Sachsen 1909.

Personlige forhold under krigen.

Sikt. kom ikke i kontakt med N.S. før han påny meldte
seg våren 1942. Med hensyn til Porsgrunn Elektrometallurgiske

(1/11 1945. Rapport til Oslo Politikammer
avgitt av kriminalkonstabel Gylder)

A/S så var denne fabrikken ikke utsatt for noe sterkere press fra tyskernes side enn de andre fabrikker i samme bransje. Leveringsbetingelsene var de samme over hele linjen. Disse var fastsatt ved fellesforhandlinger mellom tyskerne og alle fabrikkene. Tyskerne overtok ikke hele produksjonen, men en vesentlig del. Om hans forhold til P.E.A. og til S.K.K. og om hans skrivelse til "minister" Whist vil han forklare seg i en skriftlig utredning. Særlig om uttrykket "sabotere P.E.A.s virksomhet overfor Reichskommissar og deptet". Det var ikke sikt.s mening med dette uttrykket å anmelde Strand for at han hadde sabotert leveranser til tyskerne. Det dreier seg her om høye priser på kraften som S.K.K. skulde levere. Det hele vil forøvrig fremgå av sikt.s utredning sendt til Whist.

At Strand skulde ha vært innkalt til Departementet for at reparasjonen av transformatorstasjonen tok så lang tid, har ikke sikt. hatt kjennskap til før nå. I det hele har det ligget fjernt fra sikt. at Strand og de i S.K.K. vilde sabotere leveranser og arbeid for tyskerne. For å fremme sine egne interesser har de skjøvet sikt. foran seg.

Det medfører riktighet at sikt. ved en anledning så Strand i Departementet. Dette var nokså overraskende. Han antok at han var der i anledning av kraftspørsmål. Han understreker at han ikke hadde kjennskap til noe bevisst uthaling av arbeidet med transformatoren.

Sikt. gikk inn i N.S. i oktober 1940 av ideelle grunner. Han gjorde ikke dette for å få noen økonomisk vinning av det.

Imidlertid trakk han sin innmeldelse tilbake fordi frimurere

(1/11 1945. Rapport til Oslo Politikammer
avgitt av kriminalkonstabel Gylder)

ble nektet adgang. Våren 1942 gikk han inn påny. Han har ikke hatt noen tillitshverv i partiet.

Sikt. kjente ikke Terboven personlig. Han fikk en gang en innbydelse til Skaugum til et foredrag Terboven holdt om industriens stilling i Norge. Det var omlag 50 andre ledende industrimenn til stede. Sikt. fikk denne innbydelsen i kraft av sin stilling. Det var ikke mange av de tilstedeværende som var medlemmer av N.S. Dette er den eneste gangen sikt. har hatt noe med Terboven å gjøre.

Minister Whist spurte sikt. om han vilde være med i Industriforbundets råd. Dette erklærte han seg villig til, og satt som rådsmedlem fra 1943 og ut krigen.

Minister Whist, eller hans kontorsjef Vetlesen spurte om sikt. var villig til å stille seg som l.varamann til Norges Banks direksjon. Dette erklærte han seg også villig til og satt der omtrent i samme tid som i Industriforbundets råd. Disse hvervene var ulønnet.

Sikt. har absolutt ikke hatt noen økonomisk vinning av sitt medlemskap.

Det medfører riktighet at han av sine private midler har ytet bidrag til forskjellige formål. Han kan ikke med sikkerhet si hvor stor summen er. Han vilde ikke tjene noe på krigen. Han tjente imidlertid ikke noe mer før krigen enn under, men kunde ikke få brukt sin inntekt. Han vilde da gi en del bort til disse formål. Han benekter på det bestemteste at han skal ha angitt noen. Slikt ligger ham fjernt. Han hadde som før nevnt ikke til hensikt å anmelde Strand for at han saboterte leveranser til tyskerne. Det kunde ikke falde ham inn å stille til slike ubehageligheter for en mann.

(1/11 1945. Rapport til Oslo Politikammer
avgitt av kriminalkonstabel Gylder)

Høsten 1943 ble ingeniør Frisak i P.E.A. arrestert av Statspolitiet og innsatt i Larvik Fængsel fordi han hadde vært formann eller viseformann i foreningen Sovjets Venner.

Sikt. henvendte seg til Reichskommisariatet for å få ham løslatt og dette fikk han på betingelse av at han stillet seg som garantist for at Frisak ikke ville utføre noen illegal virksomhet. Senere rømte Frisak til Sverige uten at det dog ble tatt noe rettslig skritt mot sikt.

Oppløst og vedtatt.

Alex. Christiansen.

1945, november 20. P å t e g n i n g s s k r i v fra Oslo
Politikammer, Kriminalavdelingen, til Oslo
forhørsrett. (Byr.dok. 3 ad 14)

Ad. sak 1576/45. Alex. Christiansen.

Sendes med vedlegg Oslo forhørsrett, idet en tillater seg å begjære fengslingsfristen forlenget med 6 uker, innen hvilket tidsrum tiltalebeslutningen vil bli utferdiget. Saken vil bli foreslått opptatt til hovedforhandling ved Eidsivating lagstol, idet siktedes forhold synes meget graverende.

Det foreligger uttalelser fra politiløge dr. Kasa (se påtegning av 25/11 d.år) og fra fengslsløge Gordon Johnsen (se dok. 25 i saken). Likeledes påventes en endelig erklæring fra dr. Kasa.

Uansett disse uttalelser, som forøvrig er begjært av oss, mener vi at saken er av så pass alvorlig art, at det ikke her bør bli tale om løslatelse. Siktete bør isteden snarest innlegges på fengselssykehus.

(20/11 1945. Påtegningssskriv fra Oslo
Politikammer)

Fengslingsfristen er overskredet etter samråd med forsvareren, høyesterettsadvokat Torstensen, idet en mente dr. Kasa's endelige erklæring ville kunne resultere i at politiet ikke ville begjære fristen forlengt.

Etterat nye dokumenter i saken (se særlig dok. 28) er kommet til, finner politiet nu imidlertid ingen grunn til løslatelse.

Forsvareren har bedt om varsel senest dagen før rettsmøtet (tlf. 25106).

Oslo Politikammer
Kriminalavd. den 20/11-45.
Knut Hesselberg (s.)

1946, februar 12. P å t e g n i n g s s k r i v fra Oslo
Politikammer, Landssvikavdelingen, til statsadvokatene i Oslo. (Byr.dok. 24 ad 12)

Alex. Christiansen, f. 25/11-1878 i Drammen, bopel
"Ullernborg", Ullernvn. 22, Ullern, sittet i varetekt
fra 11. mai 1945 til 24. november s.å.

Sendes de herrer Statsadvokatene for Landssviksaker
i Oslo med forslag om at der reises tiltale ved Eidsivating
lagstol, Landssvikavdelingen mot:

Navn: A l e x . C h r i s t i a n s e n Født: 25/11-1878.
p.t. "Ullernborg", Ullernvn. 22, Ullern.

I. Etter den alminnelige borgerlige straffelov av 22.mai 1902
§ 86 jfr. provisorisk anordning av 3.oktober 1941 om til-
legg til samme lov og provisorisk anordning av 15.desember
1944 om tillegg til straffelovgivningen om forrederi
(Landssvikanordningen) § 51.

(12/2 1946. Påtegningssskriv fra Oslo Politiskammer til statsadvokatene i Oslo)

Disse bestemmelser setter straff for den som rettsstridig bærer våpen mot Norge, eller som under en krig hvori Norge deltar, eller med sådan krig for øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norge eller noen med Norge forbunden stats stridsevne.

Grunnlaget for tiltalen er:

- a) Tiltalte har vært medlem (nr. 25996) av Nasjonal Samling fra 27. november 1940 til 16. januar 1941, hvorefter han igjen søkte om opptagelse i partiet den 2. januar 1942 og har deretter stått som medlem fra 15. s.m. til frigjøringen. Han har betalt medlemskontingent og deltatt i partimøter.
- Han har vært medlem (nr. 03388) av Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon fra 1941 til frigjøringen.
- b) Siktede har ytet bidrag på tilsammen kr. 60.000,- til Nasjonal Samling og dertil knyttede organisasjoner i tidsrummet 1941 til frigjøringen. Av dette beløp er størsteparten ytet til frontkjemperkontoret. I tillegg hertil kommer at han i 1942 i vesentlig grad medvirket til at generalforsamlingen i Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S henholdsvis bevilget kr. 12.500,- og kr. 7.500,- til Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon.
- c) Siktede anmeldte den 12. mai 1944 direktøren for Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap, Olav Strand, til "minister" Alf Whist, med den følge at Strand ble innkalt til forhør i Reichskommissariat. - Foruten de nevnte forhold

(12/2 1946. Påtegningssskriv fra Oslo Politikammer til statsadvokatene i Oslo).

kan i straffeskjerpende retning anføres at siktede i okkupasjonstiden har hatt intim forbindelse med både norske og tyske ledende nasister. Han virket som rådsmedlem i Norges Industriforbund fra årsskiftet 1943-44 til frigjøringen og samarbeidet med direktør Hilditsch. Dessuten har han foretatt ulovlig innkallelse av generalforsamling, bevirket ulovlige valg og ulovlig vedtektsendring i Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S. Som vitne for sistnevnte forhold bør innkalles underskrevne av dok. 4 i saken.

Siktede er forevist ovenstående tiltaleforslag og bekrefter for det vesentlige riktigheten av denne med undtagelse av de sistnevnte straffeskjerpende omstendigheter.

Forsvarer: Høyesterettsadvokat C.A.Torstensen,
Prinsensgt. 21, Oslo.

Oslo Politikammer, Landssvikavdelingen, den 12/2 1946.
Tage Petersson (sign.)

Knut Hesselberg (sign.)
pfm.

Herman A.Knudtson (sign.)
pfm.

Stmp.: MELDEPLIKT.

1947, februar 8. P å t e g n i n g s s k r i v fra Oslo
Politikammer, Landssvikavdelingen, til stats-
advokatene i Oslo. (Byr.dok. 25 ad 12)

Alex. Christiansen, f. 25/11-1878 i Drammen, bopel
"Ullernborg", Ullernveien 22, Ullern, sittet i varetekt
fra 11. mai 1945 til 24. nov. s.å.

Sendes med vedlegg de herrer Statsadvokatene for
Landssviksaker i Oslo med forslag om at der reises tiltale

(8/2 1947. Påtegningssskriv fra Oslo Politi-
kammer til statsadvokatene i Oslo)

ved Aker herredsrett, Landssvikavdelingen, mot:

Alex. Christiansen, f. 25/11-1878,
"Ullernborg", Ullernvn. 22, Ullern.

Etter den almindelige borgerlige straffelov av 22. mai 1902, § 86, som setter straff for den som rettsstridig bærer våpen mot Norge, eller som under en krig hvori Norge deltar, eller med sådan krig for øye yder fienden bistand i råd eller dåd eller svekker Norges eller noen med Norge forbunden stats stridsevne.

1. Siktete meldte seg inn i Nasjonal Samling den 27. november 1940. Den 3. desember s.å. trakk han sin innmeldelse tilbake fordi han hadde vært frimurer. Han meldte seg på ny inn i partiet den 2. januar 1942, hvorefter han sto som medlem, betalte medlemskontingent og deltok i partimøter til frigjøringen (se dok. 8, 18, 20 og 28, bilag 1).
2. Siktete har fra sommeren 1941 til frigjøringen ytet ca. 60.000,- kr. i bidrag til Nasjonal Samling og dertil knyttede organisasjoner. En vesentlig del av bidragene er ytet til Frontkjemperkontoret (se dok. 31).
3. Siktete, som var styreformann i Porsgrund Elektrometallurgiske A/S, fikk i styremøte den 7. juli 1941 gjennomført at selskapet ytet 7.200,- kr. til Den Norske Legion (se dok. 33 til 36). I 1942 og 1943 fikk han på liknende måte gjennomført at selskapet ytet tilsammen kr. 20.000,- til Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon (se dok. 28, bilag 18).
4. Siktete anmeldte den 12. mai 1944 direktør Olav Strand til "minister" Alf Whist, for å sabotere gjenoppbygningen

(8/2 1947. Påtegningssskriv fra Oslo Politikammer til statsadvokatene i Oslo)

av selskapets bombete transformatorstasjon, med den følge at Strand ble innkalt til forhør i Reichskommissariatet (se dok. 4, 14 og 36, side 6). -

Foruten de nevnte forhold kan i straffeskjerpene retning anføres at siktede i okkupasjonstiden har hatt intim forbindelse med både norske og tyske ledende nasister. Han virket som rådsmedlem i Norges Industriforbund fra årsskiftet 1943-44 til frigjøringen, og samarbeidet med direktør Hilditsch. Dessuten har han foretatt ulovlig innkallelse av generalforsamling, bevirket ulovlig valg og ulovlig vedtektsendring i Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S.

Forsvarer: Høyesterettsadvokat C.A.Torstensen,
Prinsensgt. 21, Oslo.

Oslo Politikammer, Landssvikavdelingen, den 8/2 1947.
Tage Petersson (sign.)

Knut Hesselberg (sign.)
pfm.

K. Tveiten (sign.)
pfm.

1949, mars 16. P å t e g n i n g s s k r i v fra statsadvokat Karl Lous til Riksadvokaten. (Byr.dok. 3 ad 6)

Alexander Christiansen.

Sendes med vedlegg herr Riksadvokaten.

Statsadvokatene utferdiget 5. april 1948 forelegg mot Alexander Christiansen med straff av fengsel i 7 måneder, som ansåes avsonet ved utholdt varetektsarrest, rettighetstap, bot kr. 50.000.- og erstatning kr. 120.000.- (dok. 45). Dette forelegg har Christiansen ikke villet vedta og det har senere vært ført forhandlinger mellom hans forsvarer og

(16/3 1949. Påtegningssskriv fra statsadvokat
Lous til Riksadvokaten)

Erstatningsdirektoratet spesielt om hans økonomiske forhold.

I en lengre fremstilling av 9/2 1949 har hans forsvarer, høyesterettsadvokat C.A. Torstensen, redegjort for saken og henstillet at der unnlates påtale mot Alexander Christiansen.

Alexander Christiansen, som var direktør ved Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S, ble ved frigjøringen arrestert på grunnlag av en anmeldelse fra selskapet (dok. 3 og 4) og grunnlaget for fengslingen må være den i pkt. 4 i politiets innstilling av 8. februar 1947 nevnte anmeldelse, se dok. I c. Jeg antar at politiet ved sin tidligere behandling av saken og ved sin innstilling til en viss grad har overvurdert sakens betydning. Den av politiet nevnte anmeldelse bygger på et enkelt avsnitt av et av direktør Christiansen utarbeidet P.M. og selv om uttrykket må innrømmes å være uheldig, fant jeg dog ikke grunn til å ta dette forhold med som særskilt tiltalepost. Forholdet hadde nær sammenheng med stridigheter mellom de forskjellige interessenter i selskapet, og disse forhold i selskapet fant jeg neppe kunne ansees straffbare som landssvik.

Sakens behandling har trukket noe ut etter at innstillingen ble avgitt i 1947. Saken har, som det vil fremgå av dok. I c, dels vært under behandling i Erstatningsdirektoratet og har til dels også vært utlånt forsvareren.

Etter det straffbare forhold, siktedes alder og helsestilstand og da det også ville være tale om et forholdsvis betydelig økonomisk ansvar i saken, fant jeg ikke grunn til å anvende ytterligere fengselsstraff utover den tid siktede hadde sittet i varetektsarrest. På den annen side fant

(16/3 1949. Påtegningssskriv fra statsadvokat
Lous til Riksadvokaten)

jeg at han hadde vært et såpass aktivt medlem av N.S. at det i betraktning av den fremtredende stilling han tidligere hadde inntatt, ville være overensstemmende med rettspraksis å anvende en kortere fengselsstraff. Jeg er fremdeles av den oppfatning at en sådan straff må ansees passende og jeg kan ikke finne at der i denne sak foreligger sådanne spesielle omstendigheter at påtale bør unnlates.

Siktedes formue har vært noe vanskelig å bedømme. Der bør pålegges et økonomisk ansvar overensstemmende med den siste uttalelse fra Erstatningsdirektoratet.

Jeg gjør oppmerksom på at selskapets anmeldelse mot direktør Christiansen ble innsendt til politiet av min onkel, høyesterettsadvokat Georg Lous, som jeg kjente til også tidligere hadde hatt noen befatning med Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S og den i saken nevnte direktør Strand. Jeg har ikke på grunnlag herav ansett meg inhabil til å behandle saken.

Etter forsvarerens siste redegjørelse, hvor han reiser spørsmålet om påtaleunnlattelse, finner jeg grunn til å forelegge saken i sin helhet for Riksadvokaten.

Oslo Statsadvokatembete, 16. mars 1949.
sign. Karl Lous.

R.I.nr. 929/1949.

Sendes med vedlegg tilbake til de herrer statsadvokater i Oslo.

Jeg er enig med herr statsadvokaten i at påtaleunnlattelse ikke kan komme på tale i et tilfelle som det foreliggende. Jeg finner forøvrig ikke grunn til å gripe inn i statsadvokatens behandling av saken.

Riksadvokatembetet, den 19. mars 1949.
sign. Andr. Aulie.

1950, juli 7. Oslo politikammers forelegg mot
Alexander Christiansen, vedtatt 11. juli 1950.
(Byr.dok. 20 ad 12)

Navn: Alexander Christiansen født: 25/11 1878,

bopel: "Ullernborg", Ullernvn. 22, arbeidssted:
Ullern

forelegges herved straff etter landssvikloven av 21. februar
1947 § 3 jfr. § 2 nr. 1 a og 2.

Lovens § 2 bestemmer:

.....(Nr. 1b, 3 og 4 i skjemaet er strøket)

Lovens § 3 bestemmer:

.....

Grunnlaget for forelegget er:

- 1 a. Siktete har stått som medlem av N.S. fra januar 1942 til frigjøringen.
- 2 a. Siktete har fra sommeren 1941 ydet betydelige bidrag til N.S. og dertil knyttede organisasjoner, således i september 1941 til den norske legion kr. 5.000.-, i 1942/43 til legionen og Frontkjemperkontoret tilsammen kr. 21.000.-, 10/4-45 til 4.politikompani kr. 10.000.-, og i 1944 til N.S. organisasjoner kr. 16.000.-.
- b. Siktete foranlediget som styreformann i Porsgrund Elektrometallurgiske A/S at selskapet 7/7 1941 ydet bidrag kr. 7.500.- til den norske legion, og i 1942 og 1943 bidrag på tilsammen kr. 20.000,- til Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon.

Straffen settes til:

I. En bot til statskassen av kr. 10.000,- kroner ti tusen som ansees avsonet ved utholdt varetektsarrest fra 11/5 til 24/11 1945.

(7/7 1950. Oslo politikammers forelegg mot
Alexander Christiansen)

Lovens § 8 bestemmer:

.....

Lovens § 9 bestemmer:

.....

(På side 2 i skjemaet for forelegg er II og resten av siden strøket).

Med hjemmel i lovens § 22 forelegges han dessuten:
I erstatning kr. 25.000.- - kroner fem og tyve tusen -.

Lovens § 22, 1.lêdd bestemmer:

.....

Erstatningskravet støttes på disse grunner:

Medlemskap i N.S. fra januar 1942 til frigjøringen.

Siktede oppfordres til innen 5 dager etter mottakelsen å erklære om han vedtar forelegget. Vedtakelsen kan skje til: Politifullmektig Haukenæs, Victoria Terrasse 5/7, vær.323, Oslo, enten muntlig eller skriftlig ved at det ene eksemplar av forelegget blir undertegnet og sendt tilbake.

Blir forelegget ikke vedtatt, vil saken bli fremmet for retten. Innen samme frist som foran nevnt, oppfordres siktede i dette tilfelle til å oppgi hvilke vitner han ønsker avhørt.

OSLO POLITIKAMMER den 7. juli 1950.

Th. Haukenæs (sign.)
Pfm.

Forelegget vedtas.

Oslo, den 11. juli 1950.

Alex. Christiansen (sign.)

Saken mot siktede gir ikke grunnlag for siktelse for andre forhold enn de som er nevnt i forelegget og er forøvrig henlagt.

1954, juni 28. F o r l i k s k l a g e til Porsgrunn
Forliksråd med påtegning. (Byr.dok. 2)

Klager: Direktør Alex. Christiansen, Bestun, Oslo.

Prosessfullmektig: H.r.advokat J.B.Hjort, Oslo.

Innklaget: Direktør Olav Strand, Skiensfjordens kommunale
Kraftselskap, Porsgrunn.

Prosessfullmektig: H.r.advokat Sven Arntzen, Oslo.

Saken ble behandlet i forliksrådets møte torsdag
1. juli 1954.

Til stede: Klageren ved Henry Werner og for innklagede,
som var bortreist, kontorsjef Hans Preus, begge iflg. riktig
fullmakt. - - - -

Porsgrunn forliksråd, 7. juli 1954.

Math. Knudsen
formann.

1954, juli 10. A v s t e v n i n g til Porsgrunn byrett.
(Byr.dok. 1)

Saksøker: Direktør Alexander Christiansen, Ullern, Oslo.

Prosessfullmektig: H.r.advokat J.B. Hjort, Oslo.

Saksøkt: Direktør Olav Strand, Skiensfjordens kommunale
Kraftselskap, Porsgrunn.

Saken gjelder:

Mortifikasjon av nedenstående beskyldninger i medhold
av Strl. § 253 som bestemmer: "I alle tilfelle, hvor der har
vært adgang til å føre bevis for en beskyldnings sannhet,
kan den fornærmede forlange, at retten såfremt beviset ikke
finnes ført, erklærer beskyldningen for død og maktesløs."

1954, november 15. F o r l i k s k l a g e til Porsgrunn.
Forliksråd fra direktør Alex. Christiansen v/
h.r.advokat J.B. Hjort med påtegning.(Byr.dok. 28)

Saken ble forhandlet i forliksrådets møte idag.
Til stede: Klageren ved Henry Werner, innklagede ved kontorsjef Hans Preus, begge ifølge riktig fullmakt.

Mekling ble anstillet. Forlik var ikke å oppnå.
Etter forlangende av klageren ble saken henvist til retten.

Forhandlingsboken ble forelagt for partene.

Porsgrunn forliksråd, 3. desember 1954.

Math. Knudsen
formann.

1955, februar 14. P å s t a n d s s k r i f t fra h.r.advokat J. B. Hjort i sak nr. 16/1954. (Byr.dok. 31)

1. Følgende beskyldninger mot saksøkeren direktør Alexander Christiansen fremsatt i det av saksøkte direktør Olav Strand medunderskrevne brev av 8. mai 1945 til høyesterettsadvokat Georg Lous og i hans anmeldelse av 14. s.m. til politimesteren i Telemark, kjennes døde og maktesløse, nemlig:

I brevet av 8. mai 1945:

"Videre skal nevnes at herr Christiansen i brev til minister
"Whist har beskyldt formannen i PEA's styre (vårt selskaps
"adm. direktør) for å ha "sabotert" PEA's virksomhet overfor
"Reichskommissar og Departement. Da PEA er en bedrift som av
"okkupanten ble betraktet som meget krigsviktig er dette en
"beskyldning mot en landsmann av den art at om det hadde ført
"frem ville den ha medført dødsstraff for PEA's styreformann."

(14/2 1955. Påstandsskrift fra h.r.advokat
J.B. Hjort)

I brevet av 14. mai 1945:

"Som det fremgår av denne konklusjon fremsetter herr Christi-
"ansen her beskyldning mot meg om "å sabotere PEA's virksom-
"het overfor Reichskommissar og departement". PEA var som be-
"kjent av de tyske myndigheter ansett for en meget krigsvik-
"tig industri.

"Hva herr Christiansen sikter til har jeg ikke kjennskap til
"men noen tid tidligere hadde jeg vært innkalt til Stortinget
"til en tysk major, hvis navn jeg ikke husker, for å stå til
"rette for at reparasjonen av vår transformatorstasjon ved
"PEA etter bombeangrepet 24. juli 1943 ikke hadde gått så
"raskt som tyskerne ønsket. Herunder ble det fremsatt en
"halvveis beskyldning om sabotasje, og forsåvidt var det rik-
"tig nok at reparasjonen var lagt an på en slik måte at den
"tok vesentlig lengere tid enn det ville vært nødvendig. Da
"jeg skulle inn til vedkommende tyske major kom direktør
"Christiansen ut av døren. Det er mulig at det er denne sak
"herr Christiansen har forsøkt å ta opp igjen gjennom denne
"sin beskyldning mot meg.

"Imidlertid finner jeg beskyldningen om sabotasje fremsatt
"mot en landsmann under de da rådende forhold for så graver-
"ende, at jeg har villet gjøre våre myndigheter bekjent med
"den."

2. Saksøkeren tilkjennes hos saksøkte et av retten fast-
satt beløp til kunngjøring av dommen.
 3. Saksøkeren tilkjennes saksomkostninger hos saksøkte.
-

1955, februar 22. Av r e t t s b o k for Porsgrunn
byrett. (Byr.dok. 32)

Hovedforhandling.

År 1955 den 22. februar ble rett holdt på Rådhuset i
Porsgrunn.

Rettsens formann: Sorenskriver L. Z. Backer.

Domsmenn: 1. Ingeniør Halvor Nielsen, Porsgrunn.

2. Mekaniker Jacob Sandvik, Porsgrunn.

Begge har avgitt forsikring før.

Protokollfører: Dfm. A. Sivertsen.

Straffesak nr. 16/1954, privat ærekrenkelsessak.

Saksøker: Direktør Alexander Christiansen, Oslo.

Prosessfullmektig: H.r.adv. J.B. Hjort, Oslo.

Saksøkt: Direktør Olav Strand, Porsgrunn.

Prosessfullmektig: H.r.adv. Sven Arntzen, Oslo.

Saken gjelder: Mortifikasjon, strl. § 247, jfr. § 253.

Til stede: Partene med sine prosessfullmektiger.

- - - - -

Saksøkerens prosessfullmektig hadde ordet. Han redegjorde for saken, nevnte sine bevis og nedla påstand som i dok. 14. Han fremla eget påstandsskrift av 14/2 55. - - -

Saksøktes prosessfullmektig hadde ordet. Han redegjorde for saken, nevnte sine bevis og nedla følgende

påstand:

Direktør Strand frifinnes og tilkjennes saksonkostninger. - - - - -

År 1955 den 25. februar ble rett satt på sorenskriverkontoret i Porsgrunn. - - -

(25/2 1955. Porsgrunn byretts dom)

Det ble avsagt sådan

D o m :

Etter forgjeves prøvet forliksmekling den 1. juli 1954 har saksøkeren i rett tid, ved stevning av 10. juli 1954, innbragt for Porsgrunn byrett sitt krav mot saksøkte på mortifikasjon av ytringer i to brev, nemlig brev fra saksøkte til h.r.adv. Lous den 8. mai 1945 og brev til politimesteren i Telemark av 14. mai 1945. Saksøkeren peker på at det som ønskes mortifisert er den beskyldning for angiveri som disse to brev inneholder.

Saksøkeren har fremstillet saken således:

Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S (PEA) ble stiftet i 1913 av det schweiziske industriselskap "Meteor" på grunnlag av en langvarig kraftleiekontrakt med Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK). Blandt stifterne av PEA var saksøkeren og han var dets administrerende direktør til mai 1945. Driften av PEA - fremstilling av spesialstål, vesentlig til krigsproduksjon, - var avhengig av billig spillkraft. Under den første verdenskrig oppsto kraftmangel. Dette ledet til at kraftleiekontrakten ble forandret i 1920 og samtidig gikk SKK inn som hovedaksjonær i PEA.

Under den siste verdenskrig oppsto igjen kraftmangel med den følge at Reichskommissar rekvirerte kraft til driften av PEA. Det oppsto strid mellom SKK og PEA om prisen på denne kraft. Prisen ble fastsatt av Arbeidsdepartementet, men SKK anla sak mot departementet for å få underkjent prisfastsettelsen. Det oppsto videre strid om hvem som skulle delta i styret og SKK benyttet seg av sin aksjemajoritet til å besette flertallet av plassene. Mindretallet bestred at det var

(25/2 1955. Porsgrunn byretts dom)

adgang til dette og det ble reist voldgiftssak om dette spørsmål. På generalforsamling i PEA den 12/4-1944 var saksøkeren, direktør Christiansen ikke blitt gjenvalgt og direktøren i SKK, saksøkte Olav Strand, var valgt til formann i styret.

"Minister" Alf Whist, N.S.ombudsmann for næringslivet, var blitt gjort kjent med striden innen PEA av direktør Gjertsen, en venn av Christiansen og han tilkaldte Christiansen til en konferanse. Etter konferansen satte Christiansen opp et P.M. til Whist om PEA's utvikling og historie og stridene innen styret samt forholdet til SKK og Strand. Det er erkjent at dette P.M. mundet ut i følgende konklusjon:

"I de to år SKK har hatt ledelsen i PEA's styre har det vist seg at dets representanter med alle maktmidler søker å fremme SKK's interesser på bekostning av PEA. Det er en uholdbar ordning at SKK har flertall i PEA's styre med sin adm. direktør som formann. Det er i strid med forutsetningene for SKK's erhvervelse av aksjemajoriteten, og prisgir PEA og dets funksjonærer til SKK's nåde, idet det er styret som etter vedtektene handler i alle selskapets anliggender og ansetter og avskjediger de funksjonærer. At SKK's adm. direktør vil være formann i styret for å kunne utnytte maktovertagelsen, har han bevist ved å fjerne den adm. direktør fra styret og ved å sabotere PEA's virksomhet overfor Reichskommissar og departementet. Ved trusler om å sørge for at styret, det vil si: SKK's flertall, uttaler sin misbilligelse med adm. direktør, sørger han for en plattform til sitt neste skritt, at styret avskjediger adm. direktør. SKK bedyret i voldgiftssaken at det ikke var hensikten å fjerne

(25/2 1955. Porsgrunn byretts dom)

"den art at behandlingen nærmere hører hjemme i P.E.A.'s og
"Kraftselskapets styrer.

"Imidlertid finner jeg beskyldningen om sabotasje fremsatt
"mot en landsmann under de da rådende forhold for så graver-
"ende at jeg har villet gjøre våre myndigheter bekjent med
"den."

Av dette brev påstår saksøkeren mortifisert det som
står, fra midten av første avsnitt: "Som det fremgår"
og ut annet avsnitt, til og med "... beskyldning mot meg."
Videre påståes mortifisert siste avsnitt: "Imidlertid
".... bekjent med den."

Saksøkeren har hevdet at skrivelsene fra Strand inne-
holder en beskyldning om angiveri fra Christiansens side.
Ved spørsmålet om mortifikasjon må man se skrivelsene som
en helhet og ikke spørre etter om de enkelte setninger inne-
holder sanne opplysninger. Det er den måte skrivelsene er
formet, som gjør at de inneholder en beskyldning om angiveri.
For denne beskyldning er ikke sannhetsbevis ført. Beskyldnin-
gen om angiveri var egnet til å skade Christiansen og den
har også skadet ham, derved at politiet av den grunn kom til
å se mer alvorlig på landssviksaken mot Christiansen enn det
ellers ville ha gjort.

Christiansen har bestridt at han har gitt Whist noen
opplysning om sabotasje overfor den nevnte transformator.
Når Christiansen bruker uttrykket "sabotere P.E.A.s virksom-
het overfor Reichskommissar og departement", så mener han
derved at Strand ikke bøyet seg for Reichskommissars og
Arbeidsdepartementets fastsettelse av prisen på rekvirert
kraft til PEA.

(25/2 1955. Porsgrunn byretts.dom)

Saksøkeren har nedlagt påstand på 1) mortifikasjon av de avsnitt som er nevnt foran, 2) at saksøkeren tilkjennes hos saksøkte et av retten fastsatt beløp til kunngjøring av dommen, 3) at saksøkeren tilkjennes saksomkostninger hos saksøkte.

Saksøkte har hevdet at det er ført bevis for sannheten av alle de opplysninger av faktisk art som finnes i de avsnitt som kreves mortifisert. Det er ført sannhetsbevis for alt som kan være gjenstand for sannhetsbevis. Den vurdering som Strand foretok i slutten av brevet av 8. mai 1945: "Da P.E.A. er en bedrift som av okkupanten ble betraktet som "meget krigsviktig er dette en beskyldning av den art at om "den hadde ført fram ville den ha medført dødsstraff for "P.E.A.s styreformann.", - er en vurdering som ikke er gjenstand for sandhetsbevis, jfr. HRD i Rt. 1939 s. 507. Men videre er denne vurdering helt riktig. Strand hadde sabotert i adskillig utstrekning og hans stilling var så utsatt at han ville vært fjernet som leder av SKK hvis han ikke hadde vært uerstattelig der. En slik uttalelse om sabotering, som Christiansens P.M. inneholdt kunne være akkurat det som kreves for at Strand skulle blitt skutt, f.eks. under en undertakelsestilstand. Rådmann Kjølseth fikk rede på dette P.M. Han fandt det livsfarlig for Strand og underrettet Strand, så han kunne være forberedt på å gå i dekning.

Strand har ikke brukt ordet angiveri. Han skal ikke være ansvarlig for annet enn han har skrevet.

Saksøkte har nedlagt påstand: Direktør Strand frifinnes og tilkjennes saksomkostninger.

(25/2 1955. Porsgrunn byretts dom)

Retten finner at det er ført sannhetsbevis for alle de uttalelser av faktisk art, som er krevet mortifisert. Dette er godtgjort, både ved saksøkerens egen erkjennelse og ved den øvrige bevisførsel. Retten finner videre at den nevnte vurdering er så korrekt som det er mulig og at det er ført bevis for riktigheten av denne vurdering, så langt slikt lar seg gjøre.

Strand har ikke brukt ordet angiveri. Men retten er enig med saksøkeren i at Strand sannsynligvis har hatt angiveri fra Christiansens side i tankene da han skrev anmeldelsen. Men Strands tanker kan ikke mortifiseres. Det man kan mortifisere er tanker kledd i ord og det får vanlig sitt uttrykk ved at ordene blir mortifisert. Ordene gir begrensningen for hva som kan mortifiseres.

Retten mener derfor at når saksøkte har ført bevis for sandheten og riktigheten av alt det som er krevet mortifisert, kan mortifikasjon ikke finne sted, selv om det som er skrevet leder tanken hen på at Christiansen har begått angiveri.

Retten har derfor ikke fundet grund til å ta standpunkt til om Christiansen har begått straffbart angiveri overfor Strand. Det er avhengig av, ikke bare om Christiansen har begått en handling som fremtrer som angiveri, men også om de subjektive betingelser for straff er til stede: Om Christiansen har ment å begå et angiveri eller om han har forstått at han begikk et angiveri. Da landssviksaken mot Christiansen omsider ble avgjort i 1950, frafalt påtalemyndigheten siktelsen mot Christiansen for angiveri.

(25/2 1955. Porsgrunn byretts dom)

Hermed burde Christiansen vært tilfreds. Han har ikke hatt rimelig grunn til å anlegge denne private sak og må derfor svare omkostninger både til saksøkte og til statskassen. Overensstemmende med straffeprosesslovens § 455,3 og § 453 settes saksomkostningene til saksøkte til kr. 1.800,-. Overensstemmende med straffeprosessl. § 455,3.ledd og § 452 settes saksomkostningene til statskassen til kr. 40.-.

Dommen er enstemmig.

D o m s s l u t n i n g :

1. Saksøkte, direktør Olav Strand frifinnes.
2. I saksomkostninger til direktør Olav Strand betaler saksøkeren, direktør Alex. Christiansen kr. 1.800,- et tusen otte hundrede - kroner.
3. I saksomkostninger til det offentlige betaler saksøkeren, direktør Alex. Christiansen kr. 40.- firti - kroner.
4. Oppfyllelsesfrist 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne dom.

Dommen ble opplest for åpne dører. Da ingen av partene var til stede, blir dommen å forkynne for dem.

Rettsmøtet hadde varet fra kl. 0900 til kl. 0930.

Retten hevet.

L. Z. Backer.

H. Nielsen.

J. Sandvik.

1955, mars 7. A n k e e r k l æ r i n g til Høyesterett.
(Byr.dok. 39)

Straffesak nr. 16/1954 ved Porsgrunn Byrett,
mortifikasjonssak.

Den ankende part: Direktør Alexander Christiansen, Oslo.

Prosessfullmektig: H.r.advokat J. B. Hjort, Oslo.

Ankemotpart: Direktør Olav Strand, Porsgrunn.

Prosessfullmektig: H.r.advokat Sven Arntzen, Oslo.

Dom avsagt av Porsgrunn Byrett 25. februar 1955.

Ved Byrettens dom ble saksøkte, direktør Olav Strand, frifunnet og tilkjent kr. 1800.- i saksomkostninger hos direktør Christiansen, som også ble pålagt å betale saksomkostninger til det offentlige kr. 40.-.

Denne dom påankes til Høyesterett på grunn av feil lovanvendelse og feil saksbehandling.

Mortifikasjonssakens formål var å oppnå mortifikasjon av ærekrenkende beskyldninger fremsatt av direktør Strand mot direktør Christiansen i to brev, nemlig

1. brev fra Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap til advokat Georg Lous av 8. mai 1945, medunderskrevet av direktør Strand, og
2. brev fra direktør Strand til Politimesteren i Telemark av 14. s.m.

De avsnitt i brevene som saken gjelder er gjengitt i dommen.

Direktør Christiansen hevder at disse to brever inneholder den beskyldning mot ham at han under okkupasjonen har angitt direktør Strand for sabotasje til Minister Alf Whist

(7/3 1955. Ankeerklæring til Høyesterett
fra h.r.adv. J.B.Hjort)

og til en tjenestemann i det tyske Rikskommissariat, ingeniør og major Schrøder. Ordet angiveri er ikke brukt i brevene.

Den første avgjørelse som man kunne vente å finne i dommen er om det foreligger en beskyldning som kan være gjenstand for mortifikasjon. Dette er et lovspørsmål etter lovforandringen av 10/3 1939 av strpl. § 443 annet ledd, jfr. Rt. 1952 side 13.

Dommen er på dette punkt dels uklar, dels har dommen overhodet ikke tatt standpunkt til om direktør Christiansen overfor ingeniør Schrøder har angitt direktør Strand.

Med hensyn til det første punkt sies det i dommen at Strand ikke har brukt ordet angiveri, men at retten er enig med Christiansen i at Strand sannsynligvis har hatt angiveri fra Christiansens side i tankene da han skrev anmeldelsene, men at Strands tanker ikke kan mortifiseres. Retten sier også at det som er skrevet leder tanken hen på at Christiansen har begått angiveri.

I og for seg skulle dette være tilstrekkelig, idet det etter strl. § 247 bare kreves at beskyldningen skal være "egnet til" å fremkalle injurierende forestillinger hos mot-takeren. Det antas å være likegyldig om Strand har brukt ordet angiveri når de ord han har brukt som retten sier, leder tanken hen på angiveri.

Strands to skrivelser ble også av Påtalemyndigheten oppfattet som en anmeldelse for angiveri, og Christiansen ble siktet for dette forhold, men siktelsen ble senere frafalt.

Hva det annet forhold angår finnes dette omtalt i brevet av 14/5 1945. Christiansen hevder at dette brev er egnet til å fremkalle den forestilling hos leseren at Christi-

(7/3 1955. Ankeerkløring til Høyesterett
fra h.r.adv. J.B.Hjort)

ansen overfor ingeniør Schrøder i Rikskommissariatet har beskyldt Strand for sabotering av reparasjonen av en transformatorstasjon. Slik ble det også oppfattet av Påtalemyndigheten.

Det antas at retten dels har tatt feil i sin vurdering av om en injurie forelå, og dels at dommen iallfall på dette punkt er så uklar at den bør oppheves på grunn av utilstrekkelige premisser.

Den neste avgjørelse i saken skulle gjelde spørsmålet om det var ført bevis for sannheten av beskyldningene.

I og med at retten overhodet ikke har tatt standpunkt til om Christiansen har angitt Strand til den tyske ingeniør Schrøder har den heller ikke gått inn på om sannhetsbevis for en slik beskyldning er fremført.

Retten uttaler at det er ført sannhetsbevis for alle de uttalelser av faktisk art som er krevet mortifisert. Denne bemerkning er uforståelig. Det er overhodet ikke krevet mortifikasjon av uttalelser av faktisk art, men av beskyldninger, nemlig Strands beskyldning om at Christiansen hadde angitt ham dels til Minister Whist og dels til ingeniør Schrøder.

Etter strpl. § 375 er det rettens plikt å angi nøyaktig hva der finnes bevist. Det er utilstrekkelig å si at det er ført bevis for alle de uttalelser av faktisk art som er krevet mortifisert. Saksøkeren kan ikke vite hva retten mener med uttalelser av faktisk art, eller hva retten har funnet bevist. Han er derfor avskåret fra å ha oversikt over hvordan han på dette punkt kan angripe rettens avgjørelse.

(7/3 1955. Ankeerklæring til Høyesterett
fra h.r.adv. J.B.Hjort)

Når retten videre sier at saksøkte har ført bevis for sannheten og riktigheten av alt det som er krevet mortifisert, skulle dette nærmest tyde på at retten har funnet bevis for sannheten av beskyldningen for angiveri. Dette stemmer imidlertid ikke med de uttalelser i dommen som går ut på at det ikke foreligger noen slik beskyldning i det hele tatt.

Retten bemerker tilslutt at den ikke har funnet grunn til å ta standpunkt til om Christiansen har begått straffbart angiveri og kommer med en del uttalelser herom. Dette punkt i dommen er sammenholdt med hva retten ellers har uttalt, det mest uklare og uforståelige i hele dommen. Skulle det være spørsmål om sannhetsbevis måtte det jo nettopp være det her nevnte spørsmål som retten måtte ta standpunkt til, men som den altså erklærer at den ikke har tatt standpunkt til.

Dommen lider også av andre uklarheter og selvmotsigelser som må medføre at den blir opphevet.

Premissene inneholder også en rekke andre ufullstendigheter og uklarheter, uten at dette får betydning for det spørsmål som anken gjelder. Jeg nevner likevel:

a) Det sies at PEA fremstiller spesialstål. Det er feil, det fremstiller ferrosilisium og ferromangan.

b) Det sies at driften av PEA var avhengig av billig spillkraft. Det er feil, driften var avhengig av en mangeårig kontrakt om levering av fast kraft.

c) Det sies at direktør Gjertsen i Norges Industrieforbund var en venn av Christiansen. Dette er uriktig. Gjertsen var ingen venn av Christiansen.

(7/3 1955. Ankeerklæring til Høyesterett
fra h.r.adv. J.B.Hjort)

d) Det nevnes ikke at direktør Gjertsens kilde ikke var Christiansen men andre personer som ikke er blitt identifisert, og at årsaken til at Gjertsen gjennom Whist tok saken opp var at styret i SKK hadde to medlemmer som var medlemmer av Nasjonal Samling. Det overgrep som styret hadde gjort mot Christiansen oppfattet Whist som et NS overgrep som han måtte ordne. Derfor tilkalte han Christiansen og ba denne om å sette opp et PM, som omtales i saken.

e) Det fremstilles som om Christiansens PM til Whist kunne innebære en fare for Strand, som kunne lede til at han kunne bli skutt. Denne betraktning er tidligere av Christiansens forsvarer, h.r.advokat Ragnar Christophersen, blitt betegnet som utslag av hysteri.

f) Det nevnes ikke i dommen at Strand, da han skrev de to påklagede brev kjente til hele innholdet av Christiansens PM til Whist, og at han derfor måtte forstå at Christiansen ikke kunne ha ment å angi Strand for sabotasje. Det bemerkes også at det var gått 1 år etterat Christiansen sendte Whist det nevnte PM før Strand sendte de to påklagede brev etter frigjøringen, således at Strand ved avsendelsen av de påklagede brev var klar over at han ikke ved Christiansens PM var kommet i faresonen.

g) Når Strand fremstiller seg som motstandsmann og en som hadde sabotert i adskillig utstrekning og stod i en utsatt stilling, bestrides dette. Det er ikke opplyst noe om sabotering fra hans side. Strand deltok som medlem av styret i PEA i bevilgninger av selskapets midler til Den norske Legion og til Nasjonal Samlings hjelpeorganisasjon.

(7/3 1955. Ankeerklæring til Høyesterett
fra h.r.adv. J.B.Hjort)

h) Når retten anfører at Christiansen burde vært tilfreds med at Påtalemyndigheten henla siktelsen for angiveri mot ham er hertil å bemerke at Påtalemyndigheten ikke har noen adgang til mortifikasjon av injurier. Forøvrig antas rettens bemerkning å stå i dårlig sammenheng med det retten anfører lenger foran om at det ikke forelå noen beskyldning om angiveri.

Det vil i Høyesterett bli benyttet det skriftlige bevismateriale som forelå for byretten.

Direktør Christiansen vil i Høyesterett nedlegge følgende

P å s t a n d :

1. Porsgrunn Byretts dom av 25. februar 1955 oppheves.
2. Direktør Alex. Christiansen tilkjennes saksomkostninger hos direktør Olav Strand.

Saken vil i Høyesterett bli foretatt så snart dertil er anledning uten noen ytterligere underretning til saksøkte.

Oslo, den 9. mars 1955.

J. B. Hjort.

Forkynnelse:

År 1955 den 9. mars kl. 12.20 ble denne ankeerklæring lovlige forkynt for direktør Olav Strand på hans kontor.

1955, mars 24. P r o s e s s k r i f t til Høyesteretts
Kjøremålsutvalg fra h.r.advokat Sven Arntzen på
vegne av direktør Olav Strand. (Byr.dok. 40)

Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen.
Feilen i saksbehandlingen skal bestå i ufullstendige doms-
grunner.

Byretten har i domsgrunnene uttalt følgende:

"Retten finner at det er ført sannhetsbevis for alle
de uttalelser av faktisk art, som er krevet mortifisert.
Dette er godtgjort, både ved saksøkerens egen erkjennelse og
ved den øvrige bevisførsel. Retten finner videre at den nevnte
vurdering er så korrekt som det er mulig og at det er
ført bevis for riktigheten av denne vurdering, så langt
slikt lar seg gjøre."

Når man sammenholder dette med rettens forutgående
angivelse av hvilke avsnitt i de to brev av 8. og 14. mai
1945, som av saksøkeren ble krevd mortifisert, vil man se at
det er full adgang til å kontrollere byrettens lovanvendelse,
og til å konstatere at byretten ikke har anvendt loven urik-
tig.

Klarere kan det vanskelig sies at det både er ført
bevis for sannheten av de ytringer av faktisk art og for kor-
rektheten av den vurdering som inneholdes i de påklagede
avsnitt.

Hvilken vurdering retten herved sikter til, fremgår av
det som er sagt umiddelbart foran det siterte avsnitt.

Det er ingen feil ved dommen at retten ikke uttrykke-
lig har uttalt at de påklagede avsnitt inneholder beskyldnin-
ger som kan være gjenstand for mortifikasjon. Når retten fin-
ner at det er ført sannhetsbevis for ytringene, er dette en
fullt tilstrekkelig begrunnelse for frifinnelsen.

(24/3 1955. Prosesskrift til Høyesteretts.
Kjæremålsutvalg fra h.r.adv. Sven Arntzen)

Motparten anker over at byretten ikke har tatt standpunkt til spørsmålet om Christiansen har gjort seg skyldig i angiveri av Strand. Motparten svever her i den samme villfarelse som under saksforberedelsen for byretten, hvorom jeg tillater meg å henwise til stevningen og de prosesskrift som ble utvekslet mellom partene.

Ankeerklæringen inneholder ellers en rekke uriktige anførsler.

Det er således uriktig når det fremstilles som om Strand har beskyldt Christiansen for å ha angitt Strand overfor ingeniør, daværende major i Reichskommissariat, Schröder. Noe slikt sies, som det vil sees, ikke i Strands brev av 14. mai 1945. Og slik vil brevet heller ikke kunne oppfattes av en oppmerksom leser.

Christiansen ble ikke av påtalemyndigheten siktet for angiveri. Politiet foreslo tiltale reist herfor, men forslaget ble ikke tiltrådt av statsadvokaten. Den feil som det på dette punkt er i byrettens domsgrunner, er uten betydning for dommens innhold.

Under litra a-h på s. 3-4 i ankeerklæringen fremkommer motparten med en rekke anførsler, om hvilke han selv sier at de ikke har noen betydning for anken.

Jeg skal derfor innskrenke meg til å bestride riktigheten av det bevisstoff som motparten her trekker inn, og som dels ligger utenfor bevisførselen for byretten, dels står direkte i strid med det som kom frem under denne.

I henhold til det anførte antar jeg at anken av Kjæremålsutvalget bør avvises som grunnløs.

Sven Arntzen.

1955, mai 9. Høyesteretts Kjæremålsutvalgs b e s l u t -
n i n g : Anken henvises til Høyesterett.

Oslo, den juni 1955.

J. B. Hjort.

Vedtast med forbehold om tilleggsutdrag.

Oslo, den juni 1955.

Sven Arntzen.